

Проект: „Поттикнување на договори за енергетски карактеристики при проекти за реконструкција на улично осветлување“

Најчесто поставувани прашања и одговори

Скопје, 2014

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

Проект: „Поттикнување на договори за енергетски карактеристики при проекти за реконструкција на улично осветлување“

Најчесто поставувани прашања и одговори

Автори: **Здружение МАЦЕФ – регионален проектен партнер**
Град Скопје – проектен партнер

The sole responsibility for the content of this publication lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the European Union. Neither the EASME nor the European Commission are responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Содржината на публикацијата е единствена одговорност на авторите. Публикацијата не ги одразува гледиштата на Европската Унија. Ниту ЕАСМЕ, н ту пак Европската комисија не сносат одговорност во случај на понатамошно користење на информациите содржани во оваа публикација.

Најчесто поставувани прашања во однос на договорите за гарантирање на енергетски карактеристики за улично осветлување (ДГЕК)

- **Основна состојба (Baseline):**

Референтна вредност, која што се пресметува според трошоците за енергија и потрошувачката на енергија која што се случува за одреден временски период (на пр. последните три години).

- **Клиент на ЕСКО:**

Општина/ Јавна институција (или компанија) на чии инсталации се изведува ЕСКО проектот.

- **Договор за ЕСКО:**

Основа за соработка помеѓу ЕСКО-то и клиентот, кој ги регулира правата и обврските на двете страни, најмногу се однесува на гарантирање на постигнување заштеди на енергија преку енергетските карактеристики на новата опрема, за времетраењето на договорот и гаранциските услови.

- **ЕСКО:**

Специјализирана компанија која нуди договори за гарантирање на енергетски карактеристики (ДГЕК).

- **Гаранција за квалитет:**

Гаранции, кои што го обезбедуваат нивото на квалитет на опремата која ја нуди ЕСКО-то (на пр. ниво на минимални заштеди на енергија, функционалност на системот, надежност на опремата).

- **Поврат на инвестицијата:**

Се постигнува со постигнатите енергетски заштеди.

- **Кои се вообичаените мерки кои се спроведуваат во проектите за подобрување на уличното осветление со ДГЕК?**

Замена на светилките, надградба на постоечките инсталации, нови системи за контрола, оптимизација на системот, заменување на столбовите, комплетна замена на ламбите. Проширувањето на системот за осветлување може да биде вклучено во проектот, но не може да биде финансирано од заштедите, освен ако клиентот (на пр. општината) спроведува дополнителна политика со други извори на финансиски средства.

- **Која е вообичаената висина на инвестицијата?**

Ова зависи од проектот и од неговата големина. Во повеќето случаи, минималната инвестиција е неколку десетици илјади евра, во спротивно трошоците за приготвување на проектот (вклучително и подготовката на договорот–јавната набавка) ќе претставуваат значителен дел од заштедите.

- **Какво е влијанието на ДЕК проектот врз вработените во општината во однос на постоечката компанија за одржување (на пр, електричарот кој се грижи за одржување на уличното осветлување)?**

Искусна ЕСКО компанија ќе се потруди да ги интегрира постоечките вработени од компанијата за одржување и на тој начин ќе го обезбеди најдоброто можно одржување на инсталацијата. ДЕК проектот може да предизвика нови, дополнителни задачи на вработените, кои претходно биле задолжени во некој дел од системот за уличното осветлување, како собирање на информации, контрола на квалитетот, спроведување на мерките и ревизија на годишните биланси и сметки.

- **Колку време е потребно за да се подготви ДГЕК проект за општината?**

Внимателното подготвување и развојот се клучни за успешна реализација на ДЕК проект. На почетокот на проектот, сиот засегнат персонал треба да биде вклучен за да се обезбеди видливост и прифаќање од сите засегнати страни. Времето за подготовка на ДГЕК проект за општината директно зависи од доброто планирање на проектот и јасните барања за ЕСКО-то кои се поврзани со критериумите за квалитет на опремата.

- **Како се одредуваат референтните (основни) трошоци?**

„Основните трошоци “ се основа за пресметка на профитабилноста за инвестирање на ЕСКО-то. За да се спречат некои дејности кои што се вон контрола на ЕСКО-то (на пр. промена на цената на енергијата, промена на режимот на работа), дејности кои што можат да ја зголемат или намалат профитабилноста на проектот, трошоците за енергија и потрошувачката на енергија се споредуваат со истите од референтната година.

- **Дали ДГЕК проектите се подобни за сите системи за улично осветлување?**

Во основа, возможно е да се предвидат технички и економски подобни системи за заштеди на енергија за речиси сите улични системи за осветлување, кои што се постари од 10 години. Но, за да бидат економски исплатливи, ДГЕК проектите мора да бидат со одредена големина (инвестицијата да биде од неколку десетици илјади евра). Обично подготовката не треба да трае подолго од 1 година.

- **Што е тоа што го прави ДГЕК проектот неприфатлив?**

Без разлика дали спроведувањето на инвестициите за енергетска ефикасност, користат ДГЕК модел или не, меѓу другото зависи од следниве фактори:

- Големината на проектот (за многу мали проекти постигнатите заштеди не се доволни за покривање на инвестициите и трошоците поврзани со подготовка на договорот во разумен рок);
- Достапноста на инвестициски фондови и кадровска опременост;
- Условите за набавка на светилки и сијалици.

- **Како е распределен ризикот?**

ЕСКО-то го превзема техничкиот и финансискиот ризик за успешно спроведување на проектот, особено во однос на гарантираните заштеди (енергетски и финансиски). Со цел да се заштити општината од евентуалните економски последици (банкрот) на

ЕСКО-то, се советува општината да превземе соодветни заштитни мерки во договорот.

- **После колку време корисникот ги ужива придобивките од заштедите на енергија?**

Зависи од ДГЕК договорот: општината може да профитира од пониските трошоци за енергија уште на почетокот на проектот (но, ова ќе го продолжи времетраењето на договорот) или после завршувањето на договорот.

- **Колку време општината е врзана со договор за ЕСКО-то?**

Вообичаеното времетраење на договорите за ДГЕК варира помеѓу 5 и 10 години, но - во зависност од условите - може да биде покусо или подолго.

- **Дали други мерки, како зголемување на постоечката инсталација или осветлување на нов пат може да се вклучи во ДГЕК проектот?**

Да. Предноста е во тоа што општината ќе профитира од техничкото знаење на ЕСКО-то. Како и да е, во вакви ситуации, се бара финансиско учество на општината, затоа што вакви проширувања не можат да бидат финансирани од заштедите.

- **Кој е сопственик на инсталација на уличното осветлување откако ќе заврши ДГЕК проектот?**

Општината останува сопственик на заменетите инсталации.

- **Што се случува откако ќе заврши ДГЕК договорот?**

После завршувањето на договорот, одржување на инсталациите е должност на општината, како и профитот од пониските трошоци за енергија. Нормално, договорот може да се продолжи или измени.

- **Како општината може да пронајде соодветна ЕСКО компанија?**

Здружението МАЦЕФ ако регионален проектен партнер, има изготвено листа на компании кои се занимаваат со обезбедување на енергетски услуги, вклучително и компании кои се занимаваат изработка и спроведување на проекти за улично осветлување, како и производство, увоз и продажба на ЛЕД светилки за улично осветлување.

- **Кои се клучните критериуми (финансиски и нефинансиски) во тендерската постапка за избор на ЕСКО?**

Освен економските критериуми, критериумите за квалитет на светилките се важни и квалитетот на гарантираните заштеди, исто така.

- **Дали е одржувањето на јавното осветлување е дел од истата тендерска постапка за ДГЕК?**

Во секој случај одржувањето треба да биде вклучено во договорот, затоа што претставува многу важен дел од вкупните заштеди; Сепак, постојат голем број на можности преку кои одржувањето на уличното осветлување може да биде дополнително вклучено во договорот.

- **Треба ли снабдувањето со електрична енергија да биде вклучено во јавниот тендер?**

Ако е вклучен во договорот, на општината нема да и биде дозволено да го промени снабдувачот на електрична енергија за целото времетраење на договорот (без можност за промена за поевтин испорачател на енергија). ЕСКО-то ја превзема таа улога.

- **Кој го одредува нивото на заштеди?**

Нивото на заштеди се одредува со стандардна пресметка и со мерење на потрошувачката на енергија пред и после обновувањето на системот за улично осветлување.

- **Што се случува ако не се постигнат предвидените заштеди?**

Во тој случај ЕСКО-то треба да и плати надомест на општината, кои ќе бидат во согласност со условите предвидени со Договорот за гарантирање на енергетските карактеристики.

- **Што се случува ако заштедите се поголеми отколку што беа проценките во ДГЕК договорот?**

Ова треба да биде дефинирано во договорот. Во Горна Австрија на пример, приходите од дополнителните заштеди најчесто одат на сметка на општината. Во секој случај, општината завршува со дополнителни приходи кои се постигнати со поголеми заштеди, и на крај општината ќе остане со поефикасен систем за осветлување на крајот на договорот.

- **Дали проектот ќе чини повеќе (заради трошоците на ЕСКО-то)?**

Дополнителните трошоци ќе бидат пониски во споредба со трошоците за ангажман на било која друга компанија за одржување. Пред се тоа се подразбира заради гарантниот рок на светилките кои го гарантира ЕСКО-то (бесплатна замена во случај на дефект).

- **Како градот/општината ќе гарантира за исплатите (базирано врз енергија/трошоци заштеди) на ЕСКО-то?**

Ова се решава со меѓусебен договор меѓу општината, ЕСКО-то и испорачателот/ снабдувачот со електрична енергија (во овој случај ЕВН Македонија). Општината потпишува троен договор во кој се согласува собраните средства за улично осветлување, во износот кој е предвиден со Договорот, ЕВН Македонија директно да го префрли на ЕСКО-то.

- **Дали ЕСКО-то гарантира за целото улично осветление или само за светилките кои што се дел од реконструкцијата?**

ЕСКО-то гарантира само за својата инсталација (оние делови кои што се инсталирани од нив). Останатото е одговорност на општината.

- **Што ако се зголеми цената на електричната енергија?**

Договорот го гарантира нивото на енергетските заштеди, а со тоа и висината на финансиските заштеди. Следствено, секое покачување на цената на електричната енергија предизвикува поголеми трошоци на граѓаните кои го плаќаат уличното осветлување од своите сметки на дистрибутерот/снабдувачот на електрична енергија. Општината ја плаќа новата повисока цена на дистрибутерот/снабдувачот на

електричната енергија но во исто време е повисока и сумата на средства која ја собира ЕВН Македонија (дистрибутер/снабдувач) и која ја враќа на општината (или ЕСКО-то). Во секој случај, при покачена цена на електрична енергија, се забрзува исплатата на инвестицијата т.е. се зголемуваат придобивките за општината.

- **Како цената на инфраструктурата (столбови, кабли, ожичување) е земено во предвид при финансирање на ДГЕК договори? Кој плаќа за новата инфраструктура?**

Кога ЕСКО-то прави пресметка за вкупните инвестициски трошоци, ги вклучува сите трошоци кои произлегуваат при изведбата на проктот: материјал, инсталација, работна рака и др. Кога општината сака да замени и дополнителна инсталација освен светилките (разводни табли, ожичување, столбови и др), овие трошоци не се предвидуваат во проектните трошоци и најчесто не може да бидат финансирани од заштедите на енергија. Во вакви случаи, општината има дополнителни трошоци за овие делови од инсталацијата.

- **Што се случува ако се смени технологијата?**

Ништо, затоа што имате договор кој ги гарантира нивото на осветлување и заштедите на енергија (кои што се постигнати во време на склучување на договорот, независно од развојот на новите технологии после тоа).

- **Што ако ЕСКО-то банкротира?**

Ова не ја засегнува општината! Финансиските обврси се на ЕСКО-то кон банката. Банката треба да најде начин како да го реализира проектот.

- **Како може да се финансира проект со ЕСКО и зошто да не инвестира општината?**

Во случај кога општината нема доволно свои средства или не може да одвои голем дел од својот буџет за реновирање на уличното осветление, тогаш може да се обрати до ЕСКО-то, компанија која се занимава со пружање на енергетски услуги да го направи тоа во нејзино име. Придобивките од реновирањето (заштедите на електрична енергија) се делат според заедничкиот договор, а целата инвестиција, и тековното одржување е на товар на ЕСКО-то.

- **Зошто ЕСКО, а не ППП?**

Целиот процес е поедноставен, но и двете можности се подеднакво добри и успешни.

- **Дали може да се комбинираат изворите на средствата?**

Да, може. Може да се комбинираат свои средства, донации, грантови и кредити.

